

Historieglimt 136

Skyås gård

Gjennom hele middelalderen preget driften av tre store gamle gårder slettelandet mellom dem. De tre gårdene er Bakke, Lade og Skyås. Da er vi midt oppe i sentral norsk historie. Alle de tre gårdene har en plass i viktige begivenheter. Skyås, Skuås eller Skysås var en stor gård i Strinda fylke. Betydningen av navnet er uklart. Gården dukker opp i forbindelse med kong Inge 2 Bårdsen i 1206. Baglerne angrep Nidaros da kong Inge holdt bryllup for sin søster som skulle gifte seg med Torgrim av Ljones. Folket var drukne og kongen flyktet over hustakene og over elva. På Bakklandssiden falt kongen sammen både sliten og frossen. Hirdmannen Reidulv Bårdsbror tok seg av kongen og fikk ham opp til Skyås gård. Sagaen forteller: *«således kom de opp til Skysås. Der fikk kongen hest, slede og klær som han trengte, ti Reidulv hadde ikke mere enn skjorte og hoser. Reidulv for med kongen inn på Strind.»* Kongen ble altså berget. I erkebiskop Aslak Bolts jordebok er Skyås med. Da er den delt i to bruk, det nedre bruket Rønningen og det øvre Bakkaune. Når en ser på terrengforholdene er det ikke lett å se hva det nedre og det øvre er tenkt i forhold til. Bakkaunet og Rønningen ble drevet sammen til 1802 da det kom separate eiere for hvert bruk. Når det gjelder historien til slettelandet er det Rønningen som har mest interesse fordi en stor del av nåværende Lademoen lå under Rønningen etterat grensene ble klare.

Det opprinnelige tunet på Skyås gård lå nok ved toppen av åsen slik mange av middelalderens gårder lå høyt i terrenget med god utsikt. Skyås hadde også land bak åsen. Blant annet det senere Persaune, som for øvrig fra 1500-tallet til 1822 tilhørte Rønningen, har nok ligget under Skyås. Her skal vi særlig feste oss ved Rønningen gård, gårdsnummer 9, og alle de parter som etterhvert ble utskilt og bebygd på Lademoen. Rønningens jord strakte seg fra åssiden ned over hele slettelandet til Ladebekken og sjøen. Det vil si det aller meste av Lademoen. Rønningen tilhørte i middelalderen Bakke kloster. Senere delte den skjebne med mange av gårdene i byens nærhet. De hadde normalt eiere som bodde i byen og ble drevet at forpaktere. Rønningen ble mellom 1647 og 1661 solgt til borgermester Lauritz B. Stabell. Senere eide familien Dreier gården. I 1727 solgte Abraham Dreier til Peter Thams. Fra 1753 tilhørte den stiftamtmannt Frederik Rantzau som i 1773 solgte til Cecilie Christine Schøller. Kammerråd Stie Tønsberg Schøller von Krogh, hennes dattersønn, arvet gården og solgte den i 1794 til Noline Cathrine Rantzow som testamenterte gården til sin søsterdatter som var gift med grosserer Lorentz Lorck. Fra 1848 tilhørte den lensmann Hans Petter Fyhn. Etter ham skiftet flere eiere til Ole A. Brurok kjøpte i 1906. Fra 1946 er Trondheim kommune eier. Rønningen var egentlig en

pengeplassering for de fleste av eierne. Før bankenes tid var det vanlig å plassere midler i eiendommer. Etter hvert tjente de mye på å selge unna jord. Det mest spennende ved eiendommen er derfor alle de arealer og tomter som er blitt utskilt. Mange ønsket å bygge på Lademoen. Derfor økte presset på jordeierne for å få bygge på deres grunn. Kjøp av grunn gikk gjerne i flere steg. Først var det gjerne leie eller byksel og deretter skyldsetting og salg. Typisk for Lademoen er at mange av de fraskilte delene igjen ble delt og solgt videre til nye eiere. Før år 1900 var 150 større og mindre deler av Rønningen solgt. Det er uråd å redegjøre for alle. Noen skal nevnes.

Det begynte med at Pineberg og Nøisomhed, som ble frasolgt i 1793 og i 1794 Rosenlund. I 1802 ble Bakkaune solgt. Samme år fikk kjøpmann Gunder Ulset kjøpe det han kalte Ulstadløkken gård. Flere salg fulgte de i de neste årene. I 1806 ble det som fikk navnet Voldsminde, skyldsatt og overført til skipper Jørgen L. Vold. Året etter kjøpte lensmann Ole A. Vold Scharffenbergplassen som fikk navnet Lykkens Prøve ved skyldsettingen. Nabogården Sundlands Minde som tidligere het Bjørsplassen, hadde vært utleid fra Rønningen helt fra 1783, men først i 1839 særskilt skyldsatt og kjøpt av politibetjent Sundland som gav navnet sitt til gården. I 1810 ble Katrinelyst, tidligere Catharinalyst, ved Innherredsveien utskilt og solgt til Otto Beier. I 1812 ble Eli Plass skyldsatt og kjøpt av M. C. Peterson fra Slesvig. Tidlig på 1800-tallet ble Valhalla der Svartlamon nå ligger, utskilt fra Rønningen og overdratt til grosserer Lorentz Lorck og ble landssted. I 1840-årene ble det en ny bølge av utskillinger fra Rønningen. I 1848 ble hele fire bruk frasolgt. Det var Klingenberg, Rønningsgjerdet, Rønningsmoen og Skjønberg. Klingenberg eller Klingenbergmarka ble utskilt i 1848 og i 1853 solgt til kjøpmann Halfdan Klingenberg. Rønningsgjerdet ble skyldsatt i 1848 og solgt året etter til Nils O. Kuset. Rønningsmoen ble overdratt til Nicoline Lorck, men solgt til murmestrene Laube og Holtz i 1851. En del av Rønningsmoen ble til Buran gård, resten gikk opp i andre eiendommer. Skjønberg ble i 1849 solgt til Ole Midtlyng, men allerede i 1851 gikk den til Ole Knudsen. Den store Rønningssetta ble i 1844 overdratt til konsul Fritz Lorck. Der kom senere de store bedriftene Lilleby smelteverk og Staaltaugen. Om de mange andre utskillingene fra Rønningen kunne det skrives en hel bok, men her må vi nøye oss med disse eksemplene for å vise hvor mye av Lademoen som hviler på gammel Skyåsjord..